

सम्पादकीय

महाकालीमा भारतीय ज्यादतिको प्रतिरोधमा जबता, बोल्डेन सरकार

महाकालीको बहाव नेपालतर्फ धकेले भारतले अनधिकृत पक्की संरचना बनाएपछि सीमा क्षेत्रका नेपाली जनताले बारम्बाह प्रतिरोध गरिरहेका छन् तर सरकार भने मूकदर्शक बनिरहेको छ। पछिल्लो एक वर्षमा मात्रै भारतीय ज्यादतिको नेपाली जनताले तीनपटक दुग्गा हामेर प्रतिरोध गरे तर सरकार अहिलेसम्म यस विषयमा केही बोलेको छैन। आइतबार दार्चुला सदरमुकाम खलगामा र भारतीय भूमध्य धार्चुल जाइने पुलमने महाकालीको बाटीले भारतले अपको रस्मा तटबन्ध बनाइरहेको छ। महाकालीमा आएको बाटीले २०७० असर २ मा दार्चुला सदरमुकाम खलगामा बजार दुग्गाएको थियो। बाटीले महाकालीको धार नेपालतर्फ धकेल्दा नेपाली भूमध्य नदीपारि पुँजीको थियो। बाटी आएको सात वर्षपछि दुवै देशका नापी, परराष्ट्र र गृह मन्त्रालयका अधिकारी समिलित संयुक्तले महाकालीको धारबाटे नापनक्का परीक्षण गरेको थियो। त्यस ऋममा नेपालको करिब २ सय रोपनी भूमध्य भारततर्फ परेको पुर्णिमा भएपछि प्रतिवेदन प्राप्त नहुँदै भारत पन्छेको थियो। यो विषयमा कोसिस गर्दा भारतीय पक्ष प्रतिक्रियाविहीन रहेको नापी विभागका अधिकारीहरूको भनाइ छ।

नदीको स्वाभाविक बहावले बनाएको बगरमा तटबन्ध उठाए भारतले सडक बनाउन लागेको छ। यसले नदीको सिमाना मात्र मित्रिको छैन, महाकाली अब नेपालतर्फको भूमध्याबाट मात्र बने अवस्था आएको छ। खलगामा बजार र आसपासका क्षेत्रमा बाही र कटानको जारिखाम बढेको छ, त्यसैको विरोध र प्रतिरोधमा खलगामा क्षेत्रका बासिन्दाआन्दोलित हुँदै आइतबार आइतबार आएको छ।

भारतले बनाइरहेको संरचना अनर्ताईप्रिय सन्धिविपरीत छ। 'हेलसिन्की सन्धि १९६२' ले एकअकालीन प्रतिकूल असर पर्ने र नदी तथा खोलाको प्राकृतिक धार परिवर्तन हुने गरी सीमा क्षेत्रमा संरचना बनाउन नपाउने भनेको छ। सन्धिमा नेपाल र भारत दुवै पक्षकाल्पन्तु हुन्। प्राकृतिक प्रकोप तथा विपरित रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि कुनै संरचना बनाउनपरे एकअकी मुलुकसंग समन्वय र सहमति लिनुपर्ने हुँदै। तर, भारतले महाकाली क्षेत्रमा अनर्ताईप्रिय कानुनविपरीत बलीभूत्याई गरिरहेको छ।

दुई देवाका स्थानीय बासिन्दाबीच तनाव बढेपछि जिल्ला प्रशासन कार्यालय दार्चुलाले भारतीय समकक्षी पिथौरागढ प्रशासनलाई एक वर्षाधि पठाएको पत्रको जवाब अझे आएको छैन। उले भारतीय पक्षले संरचना निर्माणलाई द्रुत गतिमा आइतबार आएको छ। यसप्रति पराष्ट्र मन्त्रालयले पनि कुनै चासो नै दिएको छैन।

तटबन्ध बनाउन भारतकै अरुण कन्ट्रॉक्सन कम्पनीले ८० करोड भारुमा ठेगाना पाएको छ। सोही कम्पनीले भारतीय सशस्त्र सीमा बल (एसएसबी)को सुरक्षामा तटबन्ध निर्माण अघि बढाइरहेको छ। नदीको पल्टाले किनारबाट उ देखि १० मिटर यथा (नेपालतर्फ) आए बनाइएको संरचना भोलुँपै पुलको एक तिहाइन्दा बाही क्षेत्रमा आएको छ।

२०७९ फालुन २४ मा भारतीय निर्माण कम्पनीले नदीभूतै एकस्कार्पेट लगेका खन थालेपछि नेपालतर्फकाट विरोध सुरु भएको थियो। त्यातिबाला पनि दुवैरूप दुग्गा हानाहान भएको थियो। त्यसअधि पुस्यमा पनि यसै घटना भएको थियो। एक वर्ष नुपै आइतबार पुँ: दुर्ताईकी दुग्गा हानाहान भएको छ। आइतबार अपाउन ४ बजे दुग्गा हानाहान भएको थियो। परिवाट हानिएको दुग्गा लागेर बांगाबागरस्थित कैलाशपाटी आधारभूत विद्यालय नजिक खेलिरहेका चार बालक घाइते भएका छन्।

नेपाली बालकहरू घाइते भएपछि आओशित भएका स्थानीयले भोलुँपै पुलको गेटामा तालाबन्दी गरेर आवतजावत बढ गरेको थिए। प्रशासनले बल प्रयोग गरेर केही घण्टामै गेट खुलाएको छ। तर भारतीयले बनाएको अनधिकृत संरचना रोकन माग गर्दै दार्चुला सदरमुकाम खलगामामा विरोध प्रदर्शन भइरहेको छ। यो समस्याबाटे पटक-पटक जानकारी गराउँदा पनि नेपाल सरकारबाट कुनै पहल नभएको स्थानीयको गुनासो छ। दार्चुलामा कालापाना, लिपुलेक र लिपियाधुरा अतिक्रमणको विषय त छैन छ। त्यसबाहेक सीमावारी छाइदेखिए दार्चुल सदरमुकाम खलगामासम्बन्धी २ वर्षमा मात्र भारतीय ज्यादतिको दर्जन घटना दोहोरिएको छन्। २०७९ जेठे २५ मा भारतले गराउदा क्षेत्रमा सडक खदान गराइएको विस्कोटले नेपालतर्फ यात्रा गाउँपालिका-२, दुमिलड र कल्पुङ गाउँ जोड्दै दोहोरे घोडेटो बाटो तहसनहस भएको थियो। त्यसबाहेक बाटो मात्रै उडेन नदीको धार पनि नेपालतर्फ थप धकेलियो। यसको क्षतिपूर्तिको विषयमा भारतले कुनै चासो दिएन। २०७९ मीसिमा व्यास गाउँपालिका-१ छाइदूर र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर्षीय जयसिंह धामी महाकालीमा खसेर बेपता भए। नदीको तलालो तटीय क्षेत्रमा ड्रोनबाट खोजतालाम गर्ने आग्रह गर्दा भारतले द्वेष उडाउन अनुमति नै दिएन। कार्तिक ११ मा महाकाली नदीपारि भारतले तावायाट-लिपुलेक सडक फराकिलो गर्ने क्रममा विस्कोट गराउँदा उडिएको दुग्गा हानाहान र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर्षीय जयसिंह धामी महाकालीमा खसेर बेपता भए। नदीको तलालो तटीय क्षेत्रमा ड्रोनबाट खोजतालाम गर्ने आग्रह गर्दा भारतले द्वेष उडाउन अनुमति नै दिएन। कार्तिक ११ मा महाकाली नदीपारि भारतले तावायाट-लिपुलेक सडक फराकिलो गर्ने क्रममा विस्कोट गराउँदा उडिएको दुग्गा हानाहान र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर्षीय जयसिंह धामी महाकालीमा खसेर बेपता भए। नदीको तलालो तटीय क्षेत्रमा ड्रोनबाट खोजतालाम गर्ने आग्रह गर्दा भारतले द्वेष उडाउन अनुमति नै दिएन। कार्तिक ११ मा महाकाली नदीपारि भारतले तावायाट-लिपुलेक सडक फराकिलो गर्ने क्रममा विस्कोट गराउँदा उडिएको दुग्गा हानाहान र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

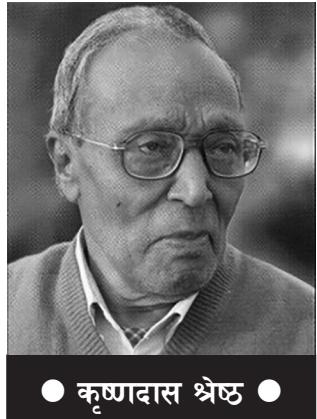
२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर्षीय जयसिंह धामी महाकालीमा खसेर बेपता भए। नदीको तलालो तटीय क्षेत्रमा ड्रोनबाट खोजतालाम गर्ने आग्रह गर्दा भारतले द्वेष उडाउन अनुमति नै दिएन। कार्तिक ११ मा महाकाली नदीपारि भारतले तावायाट-लिपुलेक सडक फराकिलो गर्ने क्रममा विस्कोट गराउँदा उडिएको दुग्गा हानाहान र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर्षीय जयसिंह धामी महाकालीमा खसेर बेपता भए। नदीको तलालो तटीय क्षेत्रमा ड्रोनबाट खोजतालाम गर्ने आग्रह गर्दा भारतले द्वेष उडाउन अनुमति नै दिएन। कार्तिक ११ मा महाकाली नदीपारि भारतले तावायाट-लिपुलेक सडक फराकिलो गर्ने क्रममा विस्कोट गराउँदा उडिएको दुग्गा हानाहान र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर्षीय जयसिंह धामी महाकालीमा खसेर बेपता भए। नदीको तलालो तटीय क्षेत्रमा ड्रोनबाट खोजतालाम गर्ने आग्रह गर्दा भारतले द्वेष उडाउन अनुमति नै दिएन। कार्तिक ११ मा महाकाली नदीपारि भारतले तावायाट-लिपुलेक सडक फराकिलो गर्ने क्रममा विस्कोट गराउँदा उडिएको दुग्गा हानाहान र टिक्करको जनगणनाका लागि खलगामाबाट महाकालीपारि हुँदै छाइदूर जान खोज्ने नेपाली कर्मचारीलाई भारतले बाटो दिएन। कार्तिक २५ र २६ मा दार्चुला प्रशासनले बाटो प्रयोगका लागि पिथौरागढ प्रशासनलाई पत्र पठाएकामा जवाब अहिलेसम्म आएको छैन।

२०७९ साउन १५ मा भारतीय सुरक्षाकमीले तुङ्को लड्डु खुस्काइदैरीछ व्यास-२, मालगाउँका ३३ वर

दर्शन र यसको भूमिकाबारे

● कृष्णादास श्रेष्ठ ●

दर्शन भने बित्तिकै धेरैजसो
मानिसहरू तस्मै र मुन्टो फर्काउने
गर्छन्, किनभने उनीहरू कसो ठान्छन्.
भने दर्शन एउटा निकै गाहो विषय हो,
जसलाई “खास-खास मानिसहरू” मात्र
अध्ययन गर्छन्, अथवा मानिसको दैनिक
जीवनसित दर्शनको कुनै सम्बन्ध छैन।
यसैले, साधारण व्यक्तिहरूमा मात्र होइन,
अधिकांश शिक्षित व्यक्तिहरूका माझमा
पनि दर्शन र दार्शनिक अध्ययनप्रति
व्यापक उदासीनता रहेको पाइन्छ।
उपरोक्त धारणा बिलकूल गलत छ,
र त्यस्तै दर्शनप्रतिको उदासीनता कुनै
दृष्टिबाट पनि हितकर छैन।

साँचो कुरा के हो भने दर्शन मानिसहरूको दैनिक जीवन र त्यसबाट प्राप्त अनुभवहरूसित घनिष्ठ रूपले सम्बन्धित छ । व्यावहारिक जीवनबाट मानिसहरूले महत्वपूर्ण कुराहरू थाहा पाउँछन् र व्यावहारिक अनुभवहरू प्राप्त गर्छन् । उदाहरणका लागि, आफ्ना अनुभवहरूबाट उनीहरूले कुन कुरा थाहा पाएका छन् भने मानिस जन्मन्छ - मर्छ, उसलाई खुशी वा दुःख लाम्छ, बहुसंख्यक मानिसहरू भोक-रोगका शिकार छन्, समाजमा विविध घटनाहरू घटने गर्छन्, सामाजिक जीवनमा विभिन्न ढन्डहरू छन्, आदि । यी सारा व्यावहारिक जीवनका अनुभवहरू हुन् । तर त्यसको अर्थ उनीहरूले दैनिक अनुभवका कुराहरूको सारा रहस्य र अर्थ बुझेका छन् भने कदापि होइन । दर्शनको सम्बन्ध मुख्य रूपमा सबैलाई थाहा भएका कुराहरू तर त्यसबेलासम्म नवुषिकएका रहस्य र अर्थहरूसित रहेको हुन्छ । अर्थात् दर्शनले थाहा भएका तर खियाउन थाल्छन्, तब तिनीहरूको तर्फबाट दार्शनिकीकरणको क्रियाको थालनी हुन्छ । जब मानिसले यस्तो भिन्न भयो, कसरी भयो भन्ने सवाललाई आफ्नो सामु राखेर वा नयाँ-नयाँ ढंगबाटार सवालहरू उठाएर कुनै खास विषयमात्र चिन्तन-मनन गरी ती प्रश्नहरूको जवाबप्रस्तुत गर्छ, तब ऊ दार्शनिकीकरण गारिरहेको हुन्छ ।

मानव समाजमा नयाँ-नयाँ घटनाहरू घटने गर्छन्, नयाँ-नयाँ परिवर्तनहरू हुनेगर्छन्, मानिसहरूमा नयाँ-नयाँ धारणा र विचारहरू पैदा हुन्छन् । यी सब सामाजिक कुरा छुन्, जसलाई सबैले देखिरहेका छन् । यी दैनिक अनुभवको क्षेत्रमापर्छन् । तर यस्ता घटनाहरू घटनुको पछातितर, त्यस्ता परिवर्तनहरू हुनुको पछातितर क्रियाशील रहेका कारणहरू ती देख्ने-सुन्ने सबैको लागि स्पष्ट रहेदैनन् । तिनलाई लिएर यस्ता प्रश्नहरू उठाउने गर्छन् - समाजमा परिवर्तन आउनाको कारण केराहो ? कुन कारणबाट परिवर्तन हुने गर्छ ?

हामी के देख्दौँ मने दार्शनिकीकरणको प्रक्रिया त्यहीं शुरु हुन्छ, जहाँ मानिसले कुनै खास घटना किन घटेको थो, किन त्यो खास ढङ्गबाट घटेछ र अको ढङ्गबाट किन घटेन्छ, किन त्यो कुनै खास समयमा घटेको हो, अस्ता प्रश्नहरूमा धोतिलन थालेर जवाफ प्रस्तुत गर्ने जमको गर्दै। दर्शनको थालनी तब हुन्छ, जब हामी किन”, “केको लागि”, “कुन ढङ्गबाट”, “कसरी” मनी सोचेर चिन्तन-मनन गर्न थाल्दौँ। स्पष्ट छ, त्यस्ता प्रश्नहरू हाम्रा वास्तविक संसारसित घनिष्ठ रूपले सम्बन्धित र हाम्रो व्यावहारिक अनभवमा आधारित त्यसको द्वानिकीकरण मात्र हो। अर्थात्, जब मानिस आम्नो सामु एउटा खुल्ला पुस्तकको रूपमा रहेको संसारको द्वानिक जाँचबुझ, विश्लेषण र व्याख्या गर्न थाल्छ, तब दर्शन शुरु हुन्छ

बोध नभइसकेका कुराहरूसित मुख्य चासो राख्दछ। उदाहरणका लागि, मानिस मर्ने घटनाहरू सामान्य कुरा हुन्, र ती सबैले थाहा पाएका कुरा हुन्। तर, मानिसहरू किन मर्छ्न्? मरेपछि कहाँ जान्छ? आत्मा भेनेको के हो? र त्यो मर्छि कि मर्दैन? आत्मा र शरीरमाभ कस्तो सम्बन्ध रहन्छ? आदि। मरणको सवाललाई लिएर जब विभिन्न प्रश्नहरू उठ्न्, तब पहिले साधारण यस्तो लागेको उक्त सवाल निकै रहस्यमय र निकै गहन हुन जान्छ। जब मानिसहरू उपरोक्त सवालहरूमा घोतिल्न थाल्छन्, तिनको जवाफको लागि आफ्नो दिमाग खियाउन थाल्छन्, तब तिनीहरूको तर्फबाट दार्शनीकीकरणको क्रियाको थालनी हुन्छ। जब मानिसले यस्तो किन भयो, कसरी भयो भन्ने सवाललाई आफ्नो सामु राखेर वा नयाँ-नयाँ ढङ्गबाट सवालहरू उठाएर कुनै खास विषयमा चिन्तन-मनन गरी ती प्रश्नहरूको जवाफ प्रस्तुत गर्छ, तब ऊ दार्शनीकीकरण गरिरहेको हुन्छ।

मानव समाजमा नयाँ-नयाँ घटनाहरू घट्ने गर्छन्, नयाँ-नयाँ परिवर्तनहरू हुने गर्छन्, मानिसहरूमा नयाँ-नयाँ धारणा र विचारहरू पैदा हुन्छन्। यी सब सामान्य कुरा हुन्, जसलाई सबैले देखिरहेका छन्। यी दैनिक अनुभवको क्षेत्रमापर्छन्। तर यस्ता घटनाहरू घट्नुको पछिल्तर, त्यस्ता परिवर्तनहरू हुनुको पछिल्तर क्रियाशील रहेका कारणहरू ती देख्ने-सुन्ने सबैको लागि स्पष्ट रहेदैनन्। तिनलाई लिएर यस्ता प्रश्नहरू उठाउने गर्छन्—समाजमा परिवर्तन आउनाको कारण के हो? कुन कारणबाट परिवर्तन हुने गर्छ?

समाजमा कुनै खास घटना किन घटेको हुन्छ? विचारहरू कहाँबाट आउँछन्? कुनै खास विचार ठीक छ कि बेटीक छ भनेर हामीले कसरी जाँच्ने? वास्तवमा कुनै पनि चिन्तनशील व्यक्तिको मनमा त्यस्ता प्रश्नहरू स्वाभाविक रूपमा उट्ने गर्छन्। जब मानिस उपरोक्त प्रश्नहरूमा चिन्तन-मनन गर्न र तिनको जवाफ प्रस्तुत गर्न लाग्छ, तब उसले दार्शनीकीकरणको काम गरिरहेको हुन्छ। हाप्रो कम्युनिस्ट आन्दोलनसित सम्बन्धित एउटा तथ्यलाई लिइौ। उक्त आन्दोलन विभिन्न सम्झूल तथा उप-सम्झूलहरूमा विभाजित रहेको छ, यसभित्र बेमेल, फूट, बैमनश्यता, अविश्वास, भगडा, आदि व्यापक रूपमा फैलिएका छन्। यी सारा सबैले स्पष्टसित देखिरहेका तथ्य हुन्। ती तथ्यहरू आफैमा त्याति महत्व राख्दैनन्, किनभने ती बाहिर देखिएका कुरा मात्र हुन् र ती कुनै कारणहरूका प्रभाव हुन्। तिनका पछाडि जुन कारणहरू छन्, ती अधिक महत्वका छन्। उक्त तथ्यहरूको आधारमा जब कसैले तिनका कारणहरू पता लाउन चिन्तन-मनन गर्न थाल्छ, तब एक किसिमको दार्शनीकीकरणको प्रक्रिया शुरु हुन्छ। कम्युनिस्ट आन्दोलनमा फुट आउनका कारणहरू के हुन्? किन कम्युनिस्ट शक्तिहरू एकताबद्ध हुन सकिरहेका छैनन्? सच्चाकम्युनिस्ट एकता कसरी र कुन आधारमा त्याउनुपर्छ? त्यस सम्बन्धमा यस्ता अरु पनि कैन्यू प्रश्नहरू उट्न सक्छन्। जब कसैले कम्युनिस्ट एकताको सवालबाबर चिन्तन-मनन तथा विश्लेषण गरेर उपरोक्त खालका प्रश्नहरू प्रस्तुत गरी तिनको उत्तर दिन थाल्छ, तब उसले

दार्शनिकीकरण गर्न थालेको हुन्छ ।
यसरी हामी के देखौं भने
दार्शनिकीकरणको प्रक्रिया त्यहीं शुरु
हुन्छ, जहाँ मानिसले कुनै खास घटना
किन घटेको हो, किन त्यो खास ढङ्गबाट
घटेछ र अर्को ढङ्गबाट किन घटेन्छ,
किन त्यो कुनै खास समयमा घटेको हो,
जस्ता प्रश्नहरूमा धोतिल्न थालेर जवाफ
प्रस्तुत गर्ने जमको गर्छ । दर्शनको थालनी
तब हुन्छ, जब हामी “किन”, “केको
लागि”, “कुन ढङ्गबाट”, “कसरी” भनी
सोचेर चिन्तन-मनन गर्न थाल्छौं । स्पष्ट
छ, त्यस्ता प्रश्नहरू हाम्रा वास्तविक
संसारसित घनिष्ठ रूपले सब्बन्धित र
हाम्रो व्यावहारिक अनभवमा आधारित
त्यसको सैद्धान्तिकीकरण मात्र हो ।
अर्थात्, जब मानिस आफ्नो सामु एउटा
खुल्ला पुस्तकको रूपमा रहेको संसारको
सैद्धान्तिक जाँचबुझ, विश्लेषण र व्याख्या
गर्न थाल्छ, तब दर्शन शुरु हुन्छ ।

उपरोक्तबाट कुनै निष्कर्ष
निस्कन्छ भने दार्शनिक चिन्तन धर्म,
अन्ध-आस्था, आदिको पूरै विरोधमा
रहेको छ । परम्पराप्रति आस्था, धार्मिक
विश्वास, अन्धविश्वास, आदि
दर्शनको मर्मकै विपरीत कुरा हुन् ।
बिनासोचविचार कसैले भनेको कुरामा
विश्वास गर्नु, पहिलेदेखि चलिआएको
नाउंमा आँखा चिम्प्ले पुरानोको समर्थन
गर्नु, बग्नीको घोडा भैं भएर कसैको
निर्देशनमा हिँड्नु, दासले मालिकको
आज्ञा पालन गरे भैं कसैको आदेश
पालन गर्नु - यस्ता कुराहरू दार्शनिक
चिन्तन-मननका एकदमै प्रतिकूल छन् ।
वास्तवमा दर्शनको सम्पूर्ण भावना
सनातनता र धर्मको सारतत्वको पूरै

विपरीत रहेको छ । धर्म र सनातनवादका मूल आधार परम्परागत विश्वास र अन्यविश्वास हुन्, र आँखा चिम्ले गरिने विश्वासको स्रोत चाहिं अज्ञानता हो । धर्म र सनातनवादले हामीलाई यस्तो सल्लाह दिन्छन् – सनातनमा विश्वास गर, ईश्वरमा भर गर, तर सोच्ने काम नगर, दार्शनिकीकरण नगर । धर्ममा आस्था राख्ने मानिसहरू सनातनभन्दा बाहिर सोच्नुलाई एक प्रकारको पाप ठान्छन्, र उनीहरूको दृष्टिमा, जान्ने जिज्ञासा, कुतूहलता एउटा अवाञ्छित कुरो बन्छ । अन्यविश्वास र पूर्वग्रहको सिक्रीले बाँधिएर उनीहरू सनातन र परम्परागत विश्वासका दास बन्छन् ।

तर दर्शनको सम्बन्धमा कुरो बिलकूल उल्टो रहेको छ । दर्शन (उज्जर्षयक्यउज्जथ) भन्ने शब्द दुइटा ग्रीक शब्दहरू मिलेर बनेको हो, र उक्त शब्दहरूको संयुक्त अर्थ हुन्छ, ज्ञानप्रति प्रेम (योखभ या धष्कमक) । दर्शनको अर्थ र भावना सनातनताप्रति अन्ध-आस्था, अन्यविश्वास तथा पूर्वग्रह, परिघटनाहरूको “दैवी रूप” आदिको, बिनाअन्वेषण तथा बिनाविश्लेषण आँखा चिम्ले विश्वास गर्ने कुराको पूरै विपरीत छ । त्यसले व्यावहारिक अनुभवमा आधारित तर्कसम्मत ज्ञान, अवलोकन तथा अन्वेषण, घटनाहरूको वास्तविक कारणको खोज, आदिको अपेक्षा गर्छ । दार्शनिक चिन्तनको एउटा ढूलो र विशिष्ट लक्षण नै ज्ञान प्राप्त गर्ने चाहना, संसारलाई जान्ने-बुझ्ने र त्यसको वास्तविक व्याख्या प्राप्त गर्ने चाहना हो ।

त्यसरी, धर्म वा सनातनता र दर्शनका दृष्टिकोण, तरिका र भावना एक अर्केसित एकदमै बाहिरएका हुन्छ् । ती दुईका माझ मिल्नै नसकिने अन्तर्विरोध विद्यमान छ, र त्यो अन्तर्विरोध दर्शनको निर्माणको प्रस्थान-बिन्दु हुन्छ । दार्शनिक चिन्तनको थाली त्यस बिन्दुबाट हुन्छ, जुन बिन्दुमा मानवीय चिन्तन अन्धविश्वासको धेरालाई, परम्पराप्रीत अन्ध-आस्थाको पर्खाललाई भत्काएर बाहिर निस्कन थाल्छ । अन्धविश्वास, पूर्वाग्रह तथा परम्परागत आस्थाको विरुद्ध सङ्दर्भमा दार्शनिक चिन्तनको प्रस्थान-बिन्दु रहन्छ । धर्मले मानिसबाट अन्ध-अनुगमनको अपेक्षा गर्दछ भने दर्शनले दिमागको स्वतन्त्र प्रयोगको, स्वतन्त्र चिन्तनको अपेक्षा गरेको हुन्छ । यसरी, दर्शनको स्रोत नै ज्ञान र अज्ञानतामाफको, अन्धविश्वास र स्वतन्त्र चिन्तनमाफको, धर्म र विज्ञानमाफको अन्तर्विरोध रहेको छ ।

उपरोक्त भनाइबाट कुन कुरा स्पष्ट हुन आउँछ भने दर्शनको विकासको लागि केही पूर्वाधारहरूको खाँचो पर्दछ । जबसम्म मानिसहरू सनातन र परम्पराको धेराभित्र रहन्छन् वा रहन बाध्य हुन्छ्, तबसम्म दार्शनिक चिन्तनको विकास हुन सक्दैन । दार्शनिकीकरणका लागि, दार्शनिक विकासको लागि एउटा आवश्यक स्थिति स्वतन्त्र चिन्तन हो । आफ्टो “इपिक्युरियाली दर्शन सम्बन्धी नोटबुक” मा मार्कसले लेख्यु भएको छ : “...दार्शनिक अनुसन्धानका लागि पहिलो आवश्यकता हो साहसिलो, स्वतन्त्र मन ।”

पार्टी कामलाई सुदृढ र विकसित गर्नेबाटे

● क. प्रतीक ●

नाताले समाजकैप्रतिविम्बको रूपमा केही न केही खराब प्रवृत्तिहस्तिआउन सकदछन् भन्ने मान्यता राख्नु आवश्यक हुन्छ । त्यसैले त भन्ने गरिन्छ, कम्युनिस्ट पार्टी भनेकै विपरीतहस्तिको एकत्वहो । जीवन्त पार्टीमा निरन्तर सङ्घर्ष चल्दछ र पार्टीको विकास सङ्घर्षकै बिचाराट हुन्छ । हाल पार्टीभित्रविचारधारात्मक दृष्टिकोण मात्रनभई सङ्गठनात्मक हिसाबले मात्र पार्टीमा सामेलभएकामानिसहस्तिनि रहेकाछन् । यसको मतलब मालेमावादी विचार, मूल्य, मान्यता एवम् कार्यशैलीभन्दा उनीहस्त अलिक फरक छन् र जसकाविभिन्नप्रकारका खोटहस्तिनिविद्यमान छन् । यस्ता मानिसहस्त जसका आनीवानि र व्यवहार सच्चाउंदै छ्न् वा छैनू भन्नेबारे राप्रे पर्यवेक्षण गर्ने मात्र नभै उनीहस्तलाई सुधार्न मद्दत गर्नैपर्छ । अनि त्यसको समीक्षापनिगर्दै जानु पर्दछ । मालेमावादीहस्तले सकरात्मक प्रवृत्ति अझालालु पर्दछ र पर्यवेक्षणको साथसाथै सुधार्न मद्दत पनिगर्दै जानु पर्दछ ।

हामीले अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलन र नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनबाट आफै जीवनकालमा धेरै अनुभव र शिक्षाहरूप्राप्त गरेका छौं। हामीले अन्तरपार्टी सङ्घर्ष र वर्गसङ्घर्षमा पनि भाग लिईदैआएका छौं। अहिले पनि हामी यस प्रकारको सङ्घर्षलाई अरू सघन र भिन्न अवस्थाको सङ्घर्षलाई थप खिरिलो र चोटिलो बनाउन कार्यरत छौं। यसबारे हामीभित्रका गलत चिन्तन र प्रवृत्तिसँग जुझै बाट्य रूपमा साप्राज्यवाद, विस्तारवाद र सामन्तवादको आडमा टिकेको दलाल, नोकरशाही, सामन्तवादी प्रतिक्रियादी संसदीय व्यवस्था र सत्ताका विश्वद एकीकृत एवम् केन्द्रीकृत भई सङ्घीय जनगणन्त्रका लागि योजनाबद्ध ढाङ्गले घनिभूत रूपमा सङ्घर्षमा लाग्न अनिवार्य भएको छ। पार्टी क्याडरसम्बन्धी नीतिबारे क.मा.ओ भन्हुङ्छ- “कुनै क्याडर पार्टीको कार्यदिशा लागु गर्नमा ढूढ छ कि

गर्दैन, उसले जनसमुदायसँग घनिष्ठ सम्बन्ध राख्छ
कि राख्दैन, उसमा स्वतन्त्र रूपले काम गर्ने क्षमता
छ कि छैन र ऊ सक्रिय, परिश्रमिक र निस्वार्थी
छ कि छैन भन्ने कुरा नै कायुनिस्ट पार्टीले
आफ्नाक्याडरहरू सम्बन्धीनीतिको हकमालागु
गर्नपर्ने मापदण्डहरूहन ।”९

माओकोये सुन भाविष्यहरूलाई । ३
 माओकोये स्पष्ट हुन्छ भने हरेक
 तहका नेताहरूमाउत्तर स्थिति छ कि छैन, पार्टीका
 हरेक तह र तप्कालेयसलाई आत्मसमीक्षाको
 विषयबनाउन पर्दछ । सझौर्धको माध्यमबाट
 रूपान्तरणको धारणा बनाउनु पर्दछ । समग्र
 योग्यता र क्षमताका आधारमा मानिसहरूलाई
 नियुक्त गर्नु पर्दछ । कम्युनिस्ट पार्टीमा विद्यमान
 सझौर्ध र अन्तरविरोध पार्टी जीवनका अपरिहार्य
 तत्वहुन् । यसको समाधनबाटे माओभन्नु हुन्छ-
 “कम्युनिस्ट पार्टीभित्रका अन्तरविरोधहरूलाई
 आलोचना र आत्मालोचनाको तरिकाद्वारा
 समाधानागरिन्छ” । २ यसप्रकारको समाधानको
 तरिकालाई विपरीतहरूको एकता-सझौर्ध-
 रूपान्तरणको तरिका पनि भनिन्छ ।

हामी यतिवेला जटिल परिस्थितिबाट गुञ्जिरहका छौं। वर्गसद्ग्रहणको फाँट्या प्रतिक्रियावादी संसदीय व्यवस्था र सत्ताको अझीगिराक गेरेका र जनतामा थोपेरका राष्ट्रघाती, जनघाती र जनगणतन्त्र विरोधी कृयाकलापका विरुद्ध जुध्न हाप्रो पार्टी नेपाल कायुनिस्ट पार्टी (क्रान्तिकारी माओवादी) अग्रसर छ। पार्टीको विचार, नीति, कार्यदिशा र कार्यक्रम सहि छ। परन्तु त्यतिले मात्र प्राप्तैन- त्यसलाई लागु गर्ने भौतिक शक्ति भनेको पार्टी हो, जो कार्यदिशा अनुरूपको संरचनात्मक ढाँचामा ढालिइसकेको छैन। क्रान्तिका लागि पार्टीमा आवद्ध सक्षम नेता र कार्यकर्ताहरूको विशाल पद्धतिको आवश्यकता पर्दछ। यसबारे लेनिन भन्नुहुन्छ- “क्रान्तिकारीहरूको सझागठन सबैभन्दापहिले र मुख्यतया यस्ता मानिसहरूको सझागठन हुरुर्दछ जसले क्रान्तिकारी कामलाई अपाए रेसा तापाना कर।”³ यसदेखे तापार्टी

हो क्रान्तिकारीलाई अधि बढाउनका लागि पूर्णकालीन नेता तथा कार्यकर्ताहरू हुन अत्यावश्यक हुन्छ । पार्टीसे यसप्रकारको आवश्यकता देखेर पनि आवश्यकताअनुसार त्यसको व्यवस्थापन गर्न सकिरहेको छैन । यस अतिरिक्त पार्टीमा कठिनपय समस्याहरू छन् । जसकावारेमा वैचारिक, राजनीतिक र वर्गसङ्घर्षको व्यावहारिक अभ्यासबाट नयाँ ढाइगाको सवल पार्टी (वोल्सेभिक)मा रूपान्तरण गर्न आवश्यक छ । एकता-सङ्घर्ष-स्वान्तरणको विधिबाट नयाँ आधारमा नयाँएकता कायम गर्दै नयाँ ढाइगाको पार्टी निर्माण बनाई अधि बढ्दू पर्दछ । पार्टीमा देखा परेका कमीकमजोरीलाई हटाए पार्टीलाई

कान्तिकारी रूपान्तरणमा लैजानु पर्दछ ।
 पार्टी नीति र निर्णय लागु गर्ने
 समस्या-पार्टीमा जतिसुकै सही,
 वैज्ञानिक र ऋन्तिकारी निर्णय
 भएता पनि यदि त्यसलाई व्यवहारमा उतार्न
 सकिएन भने त्यो केवल कागजी मात्र बन
 पुष्टछ । त्यसको लागि सक्रियता, इमान्दार र जुझारु
 कार्यकर्ता निष्ठापूर्वक जीवन्त साभा प्रयत्नका साथ
 निर्णयलाई व्यवहारको करिमा उतार्नु पर्छ । नीति
 रनिर्णयको सहिपनाको मापन पनि व्यावहारिक
 प्रयोग नै हो । पार्टीभित्र मतीभन्ता देखाएर
 त्यसको समाधान बैठकमा छलफल बहस
 गर्ने र बुहमतद्वारा दुङ्गो लगाउनु पर्छ । यो
 नै सही विधि हो । छलफल जनवादको
 प्रयोग हो भने निर्णय केन्द्रीकरण हो । कायुनिस्ट
 पार्टी प्रत्यावाहक रूपान्तरणमा उतार्नुपर्ने

पाटी सङ्गठन सवहारा जनवादका जगता
केन्द्रीयता खडा हुन्छ । पाटी निर्णयको स्पीट
विपरीत आफ्नो अनुकूलतामा निर्णयलाई ग्रहण
गर्नु, नभए लागु नगर्नु वालागु गर्न आलाटाल गर्नु
सुविधावादी प्रवृत्तिले सुधारवादका अवसरवादी फेरो
समात्तु हो- त्यो अराजकता हो, जनवाद होइन ।
यो सिध्ये अनुशासनको उल्लङ्घन पनि हो ।
हेरक कठिनाइबाट भाग्नु भनेको अवसरवादको
दलदलमा फस्नु पनि हो । क्रान्तिकारी कम्युनिस्टले
जोन चर्चापार्टी ऐसो ऐसी स्थैतै अपार्टी

अझे सुदृढ र सवलबनाउनुका साथै आफूलाई वोल्सेपिकरण गर्ने चेनतामा उठाउन आवश्यक छ । यस प्रकारका समस्याको समाधान वैचारिक संदर्भमध्ये अनुशासनलाई कडाई पूर्वक पालना गर्ने गराउनेमाहन पर्दछ ।

पार्टीभित्र निर्णयहस्तको अवज्ञा गर्ने वालामु नगर्ने, लुजटक गर्ने, ब्याक वायटिङ गर्ने, आफ्ना अस्पष्टा र असंतुष्टीलाई यत्रतज्जाहेर गर्ने, सामाजिक सञ्जालमामा राख्ने वा असान्दर्भिक स्थान र व्यक्तिसँग भाका मिलाउने, पार्टीमा अनुशासन लागू नगर्नेजस्ता प्रवृत्ति क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टीका निमित घातक कुराहरू हुन्। त्यसैगरी जिमेवरी अनुरूप भूमिका निर्वाह नगर्ने, पार्टीभित्र देखा पर्ने अन्तर्विरोधको प्रकृति र प्रवृत्तिलाई खुट्याउने र त्यसको समाधान गर्नेतरभन्दा त्यतिकै छोडिदिने वा त्यसैमा रमाउने कुराले कार्यान्वयनस्ट आन्दोलनलाई सही दिशामा लैजाँदैन। यसले कम्युनिस्ट एकतालाई कमजोर पार्ने मात्रहोइन कि अपेक्षित परिणाम आँदैन र गुटबन्दीको वातावरण तयार पार्ने गरेको र पार्टी तथा क्रान्तिकारीका विरोधीहरूलाई मद्दत पुऱ्याउने काम गर्छ। यसलाई रोक्ने र रूपान्तरण गर्न पार्टीले अनुगमनतथा निरीक्षण गरि आवश्यकनिर्देशन र निर्णयलिन ठिलाई गर्नु हुँदैन। यस खालको प्रवृत्तिलाई समयमै नियन्त्रण गर्ने वा सच्चाउन सकिएनभन्ने यसले विकराल रूप लिनपनि सकछ र पार्टीलाई क्षति पुढछ। किनकिहामा विरुद्ध तमामप्रतिक्रियावादीहरू र अवसरवादीलगाएर लागि रहेका छन्। यस प्रतिपार्टी नेता र उर्पापूर्वी उपरिवार समाजपार्टी समाजसें।

कायकतीहरूउदासिनबन्नु उदरतावादा समस्याहा ।
सझगठन र
परिचालनका कर्तिपर्य कमीकमजोरी व्यक्तिको भूमिका र औपचारिक जिम्मेवारीमा तालमेल नमिल्नु पार्टी निर्णयको मर्म र समग्रतालाई ख्याल नगरि शब्दवा अंशमा अल्मिल्नु, जिम्मेवारीको ख्याल नगरि च्यानल बाहिर कुरा गरी आफूलाई सर्वजाता ढान्ने प्रवृत्तिले परिस्थितिलाई सङ्कल्पाउने तथाप्रभ्रम र अस्पष्टतावाट मुक्त गर्ने प्रक्रियालाई सहयोग पट्टैन् । पार्टी नीति गठनागरिलाई —

'विचारधारात्मक संघर्ष' : विचारधारात्मक संघर्षको क्षेत्रमा एक धारिलो हतियार

● मोहन दैय 'किरण' ●

कमरेड इन्द्रमोहन सिंदेल 'वसन्त' हाम्रो पार्टी नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (क्रान्तिकारी माओवादी)का पोलिट ब्यूरोको सदस्य हुनुहुँ र उहाँ एक क्रान्तिकारी बौद्धिक व्यक्तित्वका रूपमा पनि सुपरिचित रहि आउनु भएको छ। क. वसन्तले नेपाली भाषाका साथै अझेजी भाषामा पनि कैयौं आलेखहरूले लेख्तै आउनु भएको छ। उहाँका कैपियत आलेखहरूको सङ्कलन गरी अझेजी भाषामा 'इप्रेरियलिज्म एण्ड प्रोलेटारियन रिपोलुमन इन द ट्रेनिट फस्ट सेन्चुरी' शीर्षक रहेको एउटा महत्वपूर्ण राजनीतिक कृति प्रकाशित भइसकेको छ। साथै उहाँले अझेजी भाषाबाट नेपाली र नेपाली भाषाबाट अझेजीमा कैयौं आलेख र कृतिहरूको पनि अनुवाद समेत गर्दै आउनु भएको छ। यस सन्दर्भमा, 'शी मेजर स्ट्राल्स अन चाइनाज फिलोसोफिकल फ्रन्ट' र 'अ बेसिक अन्डस्ट्र्यान्ड' अफ द कम्युनिस्ट पार्टी अफ चाइना' शीर्षक कृतिहरूलाई नेपालीमा अनुवाद गरी 'दार्शनिक तथा साङ्गठनिक सिद्धान्त' शीर्षकमा अनुदित क. वसन्तको एउटा महत्वपूर्ण कृति प्रकाशित भइसकेको छ। हालै क. वसन्तद्वारा लिखित 'विचारधारात्मक संघर्ष' शीर्षक रहेको एउटा महत्वपूर्ण कृति प्रकाशित हुन गइहेको छ। यसमा मलाई निकै प्रसन्नताका साथै गैरेको पनि अनुभूति भएको छ।

प्रस्तुत पुस्तकमा पछिल्लो अवधिमा लेखिएका तीन दर्जन जिति आलेखहरूलाई विचार, राजनीति, अर्थराजनीति, सङ्करन, राष्ट्रिय स्वाधीनता, अन्तर्राष्ट्रिय तथा विविध जस्ता भागहरूमा वर्गीकरण गरिएको छ। यी आलेख नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा विद्यमान रहिआएका विभिन्न विचार, प्रवृत्ति तथा अन्तर्विरोधहरू र नेपाली अर्थतन्त्र, नवउदारवादी साम्राज्यवाद, वैज्ञान तथा प्रविधिको विकास तथा तिनले वर्ग सङ्घर्ष र कम्युनिस्ट आन्दोलनमा पार्दै आएको प्रभाव लगायतका विषयवस्तुहरूमा आधारित रहेका छन्। र तिनमा हाम्रो पार्टीका विचार, दृष्टिकोण र अभिमत संशक्त एवम् प्रभावकारी रूपमा अभिव्यक्त भएका छन्।

कमरेड वसन्तद्वारा रचित यो कृति विभिन्न समयमा लेखिएका लेखहरूको सङ्कलन हो। त्यसैले यहाँ प्रस्तुत एउटै सिलसिलामा आबद्ध हुन नसक्नु स्वाभाविक हो। प्रस्तुत कृतिमा समावेश गरिएका विभिन्न आलेखहरूको सन्दर्भ र विशेषताबाटे यहाँ भूमिकाका रूपमा निम्नानुसार सङ्क्षिप्त टिप्पणी गरिएको छ।

पहिलो, विचारधारात्मक सङ्घर्षको प्रश्न। यहाँ कैयौं आलेखहरू मूलतः नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) भित्रका दुई-लाइन सङ्घर्ष र दक्षिणपञ्ची संशोधनवादी विचलन सित सम्बद्ध रहेको छन्। यो विचारधारात्मक सङ्घर्षको महत्वपूर्ण विषय रहेको छ।

क. वसन्त रचित 'प्रचण्डलाई रूपान्तरित गर्ने मेरो प्रयत्न' शीर्षक लेख नेकपा (माओवादी) केन्द्रीय समितिको गोर्खाखो पालुद्दारामा सम्पन्न राष्ट्रिय भेलामा प्रस्तुत प्रचण्ड, बायुराम र किणाङ्का राजनीतिक प्रस्तावका सन्दर्भमा चलेको भीषण दुई-लाइन सङ्घर्षमा आधारित छ। यस लेखमा क. वसन्तले अवसरवादी धाराको संशक्त विचार, राष्ट्रिय र क्रान्तिकारी धाराको दृढ पक्षपोषण गर्नु भएको छ।

अनि 'प्युजन र यसको दुन्दात्मक भौतिकवादी अवधारणा' नामक आलेखमा लेखकले एकार्तिर प्रकृति विज्ञानबाट लिइएको 'प्युजन' शब्दको प्रयोगमा सर्तक हुनुपर्ने आवश्यकता र अर्कोर्तिर यस प्रकारको शब्द प्रयोग दार्शनिक सन्दर्भसित जोडिएको विषयबाटे राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। यस सन्दर्भमा उहाँले चीनको दार्शनिक फौटोमा एकको दुईमा विभाजनले एकता-सङ्घर्ष-रूपान्तरण र दुईको एकमा संयोजनले एकता-सङ्घर्ष-संभौतात्मा आधारित मायता जस्तै नेपालमा पनि प्युजनले कम्युनिस्ट पार्टी र वर्ग सङ्घर्षलाई संभौतात्मा परिणत गर्दै गरेको व्यथार्थालाई राम्रोसित उद्घाटित गर्नु भएको छ।

त्यसैगरी प्रचण्डको नवसंशोधनवादको अन्तर्राष्ट्रिय आयाम शीर्षक लेखमा राजनीतिक कार्यदिशाका हिसावले विद्रोह तथा क्रान्ति भन्न नछाइने तर याटी सङ्गठनलाई अराजक, दब्जु, तथा गलत तत्वव्याप्ति भीड बनाएर विद्रोह हुने नसक्ने रिथ्तिको निर्माण गरी पार्टीलाई सुधारवादमा फसाउने नै प्रचण्डपश्चीय विशेषता बन गएको कुरा दर्शाउनु भएको छ। आखिर

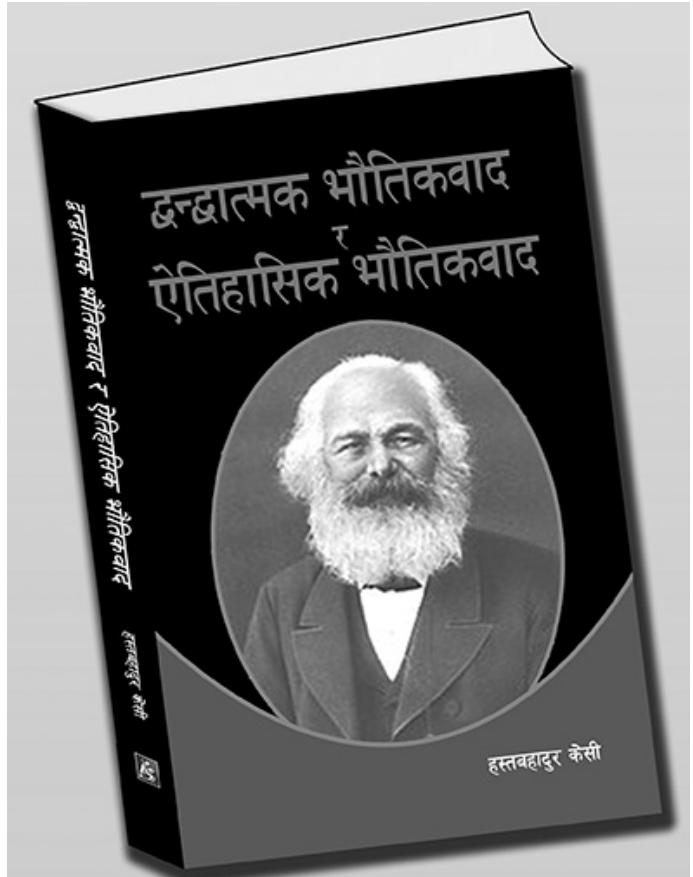
मार्क्सवादको सिर्जनात्मक विकासको नाममा मार्क्सवाद माथि नै हमला बोल्नु प्रचण्डपश्चीय नवसंशोधनवादको विशेषता हो र त्यसबाटे क. वसन्तले राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ।

नवसंशोधनवादका विरुद्ध विद्रोह गरी क्रान्तिकारी धारासितै संलग्न भएका विप्लव र उनको समूहमा गंभीर प्रकारको अवसरवादी विचलन पैदा भयो र हमले त्यो प्रवृत्ति तथा विचलनका विरुद्ध पनि विचारधारात्मक सङ्घर्ष सञ्चालन गर्नु पर्यो। त्यसै अवसरमा क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। र वर्तमान परिस्थितिको लेखाजोखा गर्दै विद्यमान चुनौतीहरूको सामना गर्नका लागि क्रान्तिको सफलता र सङ्घीय जनगणतन्त्रको स्थापना हो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। र वर्तमान परिस्थितिको लेखाजोखा गर्दै विद्यमान चुनौतीहरूको सामना गर्नका लागि क्रान्तिको सफलता र सङ्घीय जनगणतन्त्रको स्थापना हो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, राजनीतिक अर्थसात्र र वैज्ञानिक समाजवादको एकमुष्ट समित्यमा आधारित मार्क्सवादको ओज तथा गरिमामाथि निकै राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'विप्लवको यथाप्रिथ्वीबाट क्रमभज्ञता : एक अध्ययन' शीर्षक लेख लेख्नुभयो। त्यसै अन्तर्विरोधहरू चर्कदै विष्टोटित हुन थालेको अवस्थामाथि राम्रो प्रकाश पार्नु भएको छ। क. वसन्तले 'मार्क्सको द्विशतवार्षिकी र महत्वपूर्ण राम्रोनिस्ट आन्दोलन' नामक आलेखमा द्विद्वात्मक तथा ऐतिहासिक भ

हस्तबहादुर केसीद्वारा लिखित 'द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद र ऐतिहासिक भौतिकवाद' नामक दार्शनिक कृति प्रकाशित

वरिष्ठ मार्क्सवादी लेखक एवं अन्तर्राष्ट्रीय लेखक तथा पत्रकार केन्द्रका अध्यक्ष हस्तबहादुर केसीद्वारा लिखित 'द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद र ऐतिहासिक भौतिकवाद' नामक एक गहन दार्शनिक कृति प्रकाशित थाएको छ। भुँडीपुरान प्राकशन प्रा. लि.ले हालै प्रकाशित गरेर बजारमा त्याएको यो पुस्तक द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद र ऐतिहासिक भौतिकवाद गरी दुई खण्डमा विभाजन गरिएको छ। ३०३ पृष्ठ भित्र ती दुबै खण्डमा रहेका समग्र विषय समेटिएका छन्।

खण्ड एकमा - दर्शनको परिभाषा, दर्शनको उत्पत्ति र विकास, दर्शनको ऐतिहासिक विकासको प्रक्रिया, दर्शनशास्त्रको मौलिक प्रस्तुति, दर्शनशास्त्रको स्वरूप, दार्शनिक पक्षधरता, दर्शनशास्त्रको पद्धति र दार्शनिक सिद्धान्त, मार्क्सवादको जन्म र विकास, मार्क्सवादका तीन श्रेत्र र तीन संघटक अंग, दर्शनशास्त्रको क्षेत्रमा मार्क्सवादले गरेको क्रान्ति, मार्क्स भन्दा पूर्वका महान् विचारकहरू, द्वन्द्वात्मक भौतिकवादका आधारभूत सिद्धान्त तथा नियम, भौतिकवाद र आदर्शवादीच भिन्नता, द्वन्द्वात्मक र अधिभूतवादीच भिन्नता,

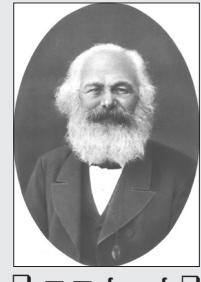
अन्तर्राष्ट्रीयका नियम, द्वन्द्वात्मक

प्रवर्गहरू, मार्क्सवादी ज्ञान- सिद्धान्त

आदि विषयहरू समेटिएका छन्।

खण्ड दुई मा- ऐतिहासिक भौतिकवाद, ऐतिहासिक भौतिकवादको परिचय, ऐतिहासिक भौतिकवादको परिभाषा र क्षेत्र, कार्ल मार्क्सको देन से ऐतिहासिक भौतिकवाद, ऐतिहासिक भौतिकवाद से समाज विकासका रूपमा, वर्गको उत्पत्ति र वर्गसंघर्ष, राज्यको उत्पत्ति, समाज विकासका क्रमहरू, उत्पादन पद्धति, उत्पादनका साधन र उत्पादनका शक्ति से समाज परिवर्तनका साधन, श्रमजीवी जनता मात्र इतिहासका सच्चा निर्माता, इतिहासमा नेताहरूको भूमिका, मार्क्सवादी दर्शन र सर्वहारा वारीय पार्टी जीवन, मुकिको निर्मित मानव जातिले पार गरेकालाई वर्षहरू, मार्क्सवादी (लेनिनवादी) (माओवादी पार्टी मात्र भीषण वर्गसंघर्षको संगठन कर्ता र नेता, साप्राज्यवाद र सर्वहारा क्रान्तिको युगमा दर्शन, मालेमावादी दर्शनको ऐतिहासिक कार्यभार से वैज्ञानिक साम्यवाद निर्माणको सुन्दर सपना आदि विषयहरू समेटिएका छन्।

मार्क्सवादी वित्तक तथा लेखक केसीद्वारा लिखित यो गहन दार्शनिक कृति मार्क्सवादी दर्शनको अध्ययनमा चासो रास्तेहरूका लागि पठनीय र संग्रहीय रहेको छ।

क. कार्ल मार्क्स

यो साताको कविता

कार्ल मार्क्सका केही कविताहरू

चिकित्साशास्त्रका विद्यार्थीको तत्व मीमांसा

आत्मा-सात्मा छैंदै थिएन कहिलै

मैपत सदा अनुभव नगरीकन, कहिले पनि, कहिले उसको तुच्छ स्वैरकालपनिक छ आत्मा

पेटमा त खोज्न सकिन्न उसलाई

र, यदि कसैले सत्यसिद्ध नै गरीदिए त्यसलाई

अट्ट(सन्त घूमन्तर गरीदिन्छ गोलीले पनि त्यसलाई

फेरि देखिन आउदेन्छ आत्माहरू

प्रफुटिट भइहेको एउटा अन्तर्हीन प्रवाहमा।

चिकित्साशास्त्रका विद्यार्थीको मनोविज्ञान

गर्दछ जसले सन्ध्या भोजन मालपुआ अनि कोमल (मुलायम मीठा

पक्वानहरूको

भोग्नेछ बिरामी दुश्वज्ञहरूको, बर्खे बनस्पतिहरूको, फुलिने (पुलपुलिनेहरूको

चिकित्साशास्त्रका विद्यार्थीहरूको आन्वार(संहिता

पैसानाले बेफाइदा गरोए, योभन्दा बरु राम्रो हुन्छ लगाउनु

एकभन्दा बढी शानदार यात्राहरूमा

सतर्क होऊ तमाम लोभहरूदेखि जो पैदा गर्दछ-

गडबडीहरू जो पितरसका लागि

त्यस्ता ठाउँहरूमा भद्रकन नदेक तिमा नजरहरूलाई

जो आगो उगलन सकेछु तिमा आँखाहरूमा

पानी मिसाऊ तिमो रक्सीमा

कफीमा हरेक पटक लेऊ दूध

र, नभुलुन हामीलाई बोलाउन

छोडी हिँदून जब लामेछौ अर्के दुर्नियामा।

गणितीय चर्तुयाङ्ग

घटाएर हरेक चीजलाई हामीले चिन्हहरूमा

र, तर्क गर्दछौ यसरी सञ्च गणितको जस्तो भिन्नतामा

ईश्वर यदि बिन्दु हो भने, बेलान हुँदै युजिन सकैन ऊ

जसरी उभिन सक्नुहुन तपाईँ आफै शिरको बल।

(भाषान्तर: सरस्वती मोहोरा)

अब व्यापारी...

पृष्ठभूमिका आएका कृष्णकुमार श्रेष्ठले पनि बारा-४ बाट जितेका छन्। एकीकृत समाजावादीबाट चुनाव लडेका उन्हेका एमालेका एकवाल मियालाई पराजित गरेका हुन्। ०७४ मा काग्रेसका रामचन्द्र पौडेललाई पराजित गर्दै तनहुँ-१ बाट निर्वाचित थाएका थिए।

निर्माण व्यवसायीको पृष्ठभूमि रहेका राजु थापाले स्याङ्जा-१ मा एमालेका नारायणसामाद मरासिनीलाई हराउँदै काग्रेसबाट चुनिएका हुन्। ०७४ को निर्वाचनमा पनि थापा र मरासिनीबीच नै प्रतिस्पर्ध भएको थिए। त्यतिबेला भनेत उनी मरासिनीसंग पराजित थिए।

साह निर्माण सेवा प्रातिकाना नागेन्द्र

साह पनि रैतहट-१ (१) बाट विजयी भएका छन्। काग्रेसको उमेदवार उन्हेका एमालेका राजकिशोरप्रसाद यादवलाई पराजित गरेका हुन्।

साह निर्माण सेवा प्रातिकाना नागेन्द्र

साह पनि रैतहट-१ (१) बाट विजयी भएका छन्। काग्रेसको उमेदवार उन्हेका एमालेका राजकिशोरप्रसाद यादवलाई पराजित गरेका हुन्।

काग्रेस-१ (२) बाट पनि ठेकेदार

पृष्ठभूमिका तीर्थबहादुर लामा विजयी भएका छन्। काग्रेस जिल्ला सभापतिसमेत हुन्। प्रतिनिधिसभार्क जयदेवी एसएस

कन्स्ट्रक्युनसम्बद्ध दिव्यालयका शाहीलामा रामेश्वरी रामेश्वरलाई पराजित गरेका छन्।

चालिसे निर्माण सेवाका पूर्णबहादुर

खत्री देखेख-१ (१) बाट प्रदेशसभा सांसद चुनिएका छन्। काग्रेसका उन्हेका एमालेका उमेदवार चुनिएका छन्।

जुल्मा-१ (१) बाट स्वतन्त्र

उमेदवारी दिएका पुष्प निर्माण सेवामा

आबद्ध देवेद्वबहादुर लामा विजयी भएका छन्।

निर्माण सेवाका पूर्णबहादुर

पालले तेवेली-१ (१) बाट जितेका छन्।

निर्माण भनेत उनीकी श्रीमतीका नाममा

दर्ता छ। एसएसबाट चुनावी मैदानमा उन्हेका उमेदवार त्यस्तो अध्ययनमा

पराजित गरेका छन्।

जुल्मा-१ (१) बाट स्वतन्त्र

उमेदवारी दिएका पुष्प निर्माण सेवामा

आबद्ध देवेद्वबहादुर लामा विजयी भएका छन्।

निर्माण सेवाका उमेदवार त्यस्तो

पराजित गरेका छन्।

सुकुम्बासीका...

बौद्धिक भनेहरू, कतिपय लेखक, पत्रकार भनेहरू समेत प्रभावित हुन पुगेको देखिएन्छ र उनीहरूले धरातलीय व्यथार्थ नबुझी फेसबुक, ट्वीटर र युट्युबर माझैंको ठाँउ फैसला सुनाइरहेको छन् सुकुम्बासीहरूलाई लखेदूपर्छ। उनीहरूले घर भनेहरूपर्छ। त्यसपार्थि काठमाडौं महानगरपालिकामित्र त उनीहरूलाई राख्ने हुन्। अफ्कै कतिपय माझेहरूले त के पनि भनिहेको छन् भनेकोठल लगाउने, घडी लगाउने, चस्मा लगाउने, सुरु, बुट लगाउने, घरमा टेलिभिजन, ल्यापट, मोबाइल हुने, मरतसाइकल चढाने, उच्च शिक्षा पढाने, विद्या जाने, राम्रो घरमा बन्ने, मिठो मिसो खाने मानिस पनि कहीं सुकुम्बासी हुँछ ? सुकुम्बासी भनेको त हितालाई, धूताम्य, दुर्गाधार्थ ठाँउमा बन्ने, च्यान्टाएको, फाटेको, टालेको कपडा लगाउने, पल्लेख गर्न जानाने, हली, गोठाला, हेँदै घिनलादा, अछुत जस्ता देखिने पनि पो हुपुर्हु त ! यस्तो पूर्णिहरूपूर्ण दृष्टिकोण राज्य र नागरिक तहमा समेत व्यापक मात्रामा देखिएको छ। सुकुम्बासी माझेको ठाँउमा राज्य र नागरिक तहमा समेत व्यापक मात्रामा देखिएको छ। सुकुम्बासी नाम्भेको ठाँउमा राज्य र नागरिक तहमा समेत व्यापक मात्रामा देखिएको छ। उनीहरूलाई मान्छेको ठाँउमा राज्य र नागरिक तहमा समेत व्यापक मात्रामा देखिएको छ। सुकुम्बासीहरूलाई लोप्तो दर्जाका नागरिक हुन्, उनीहरू संघै त्यही दर्जामा रहिएहनु पर्छ भन्नु आग्रहपूर्ण दृष्टिकोण यसबीचमा प्रबर रूपमा अभिव्यक्त भजिहेको छ।

अफ्कै उदेक र टिठ लादो करा त के छ भनेकीतपय आपूर्ताई कम्युनिस्ट, माओवादी भनेहरू समेत वस्ता पूर्णिहरूपूर्ण दृष्टिकोणबाट ग्रस्त (मोरोगो) भाष्टो पाइयो। अचम्प लादो कुरा त के छ भनेको उनीहरूलाई मान्छेको ठाँउमा राज्य र नागरिक तहमा समेत व्यापक मात्रामा देखिएको छ। सुकुम्बासीहरूलाई लोप्तो दर्जाका नागरिक हुन्, उनीहरू संघै त्यही दर्जामा रहिएहनु पर्छ भन्नु आग्रहपूर्ण दृष्टिकोण यसबीचमा प्रबर रूपमा अभिव्यक्त भजिहेको छ।

